

Περί ιατρικής αλήθειας υστερόγραφο πάνω στην ιατρική φιλοσοφία, στη φιλοσοφία της ιατρικής και εν μέρει στη χημειοθεραπεία

Αχιλλέας Κούμπος

Ειδικευόμενος Αναισθησιολόγος

Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης «Θεαγένειο»

1ο μέρος

Σκέφτομαι, άρα υπάρχω (Descartes). Υπάρχω, άρα ζω. Και αν ζω, σκέφτομαι (είμαι ζωντανός). Αν δε ζω, δεν σκέφτομαι (είμαι νεκρός). Χρησιμοποιώντας το αξίωμα του Descartes, φτάνουμε στο συμπέρασμα δια του λογικού σχήματος της μαθηματικής εξίσωσης, στο γεγονός της αντίληψης της ζωής από τον θάνατο.

Θεωρώντας τώρα τον θάνατο σαν άρνηση και τη ζωή σαν κατάφαση, η ζωή καθεαυτή **φαίνεται** να έχει μεγαλύτερη ψυχολογική βαρύτητα, σημασία και ένταση, επομένως είναι πιο αληθινή, πιο «ζωντανή» από τον θάνατο. Συνέπεια αυτής της αλήθειας είναι η επιθυμία και το πάθος για ζωή (η συνήθεια να ζούμε είναι προγενέστερη της συνήθειας να σκεφτόμαστε – KAMY). Αφού λοιπόν πρέπει να ζήσουμε σώνει και καλά και μάλιστα να ευτυχήσουμε, πρέπει να μην πεθάνουμε! Διαμέσου της διαλεκτικής (ερωταπαντώντας φτάνουμε στην αλήθεια) ο στόχος πραγματώνεται, έστω κατά ένα μέρος, παρατείνοντας τη ζωή.

2ο μέρος

Η εμπειρία (αισθητηριακή αντίληψη) όμως μας αποδείχνει ότι η ζωή είναι περατή (πεπερασμένη). Η εμπειρία όμως είναι αληθινή; Αν είναι, ο θάνατος είναι μια πλάνη, δηλαδή δεν υπάρχει; Σε αυτά και άλλα ερωτήματα προσπαθεί να απαντήσει η μεταφυσική.

Εδώ θα ασχοληθούμε με τη ζωή ως ευτυχία και τον θάνατο ως άρνηση της ζωής. Τρία επαγγέλματα συνεπικουρούν στη ζωή με την προηγούμενη έννοια που ανέπτυξα παραπάνω (κατάφαση).

α) Οι αγρότες προσφέρουν το καθαυτό «ζην». Εδώ θα μπορούσε να προσθέσει κάποιος και τους γονείς, αλλά δεν τους θεωρώ διατροφικό «επάγγελμα».

β) Οι δάσκαλοι το «ευ ζην», προσφέροντας ηθικές και πνευματικές αξίες στη ζωή (βλέπε κλασική αρχαιότητα).

γ) Και οι γιατροί το «παραζήν» ή «υπερζήν». Για να κάνω τη διάκριση, θα έλεγα ότι το «παραζήν» είναι όταν κάτι παρασιτεί, δηλαδή ζει εις βάρος κάποιου άλλου π.χ. της ζωής, απομυζώντας την. Και για το «υπερζήν» όταν ζει κάτι πάνω (υπέρ) από το φυσιολογικό. Όμως το «παραζήν» και το «υπερζήν» τα ταυτίζω αυθαίρετα, αν και η παραπομπή τους σε νόημα είναι διαφορετική. Όσον αφορά τις δύο πρώτες κατηγορίες, δεν είναι του παρόντος.

3ο μέρος

Ας θεωρήσουμε ότι το αντίθετο της ζωής είναι ο θάνατος, κάτι που δεν μπορεί να αναγνωρίσει ο γιατρός, αφού θέλει να παρατείνει τη ζωή, ενάντια στην εμπειρία των αισθημάτων (αισθήσεις) που είναι δοσμένες από τον Θεό (χριστιανισμός). Άρα ο γιατρός είναι υπό αυτή την έννοια **άθεος**. Και αν δεν είναι άθεος, προσπαθεί να τον αντικαταστήσει ή έστω να πάρει για λίγο τη θέση Του, αφού αποδίδει ατέλειες στη δημιουργία Του, όπως είναι ο ανθρώπινος πόνος. Εξού και το δημόδες «μετά τον Θεό, ο γιατρός». Αυτός μη μπορώντας να ξεπεράσει τα ανυπέρβλητα εμπόδια της θνητότητάς του, ζητάει βοήθεια δια της αναλυτικής αλήθειας των μαθηματικών. Να πούμε εδώ ότι οι έννοιες των μαθηματικών προϋπάρχουν της εμπειρίας, επομένως υπάρχουν και είναι μια σταθερή αλήθεια χωρίς την παρουσία της εξωτερικής πραγματικότητας (αίσθησις). Τι θέλω να πω; Ο γιατρός π.χ. κάνει χημειοθεραπείες σε ομάδες ασθενών, άλλου σταδίου νόσου ή και διαφορετικής νόσου καμία φορά, άλλου φύλου, ηλικίας, βάρους, ομάδος αίματος, τόπου καταγωγής, ψυχολογικής κα-

τάστασης κ.λπ. Βλέπουμε ότι μερικοί παράγοντες δεν είναι αντικειμενικά μετρήσιμοι. Αλλά αυτοί λένε ότι, με τυχαιοποίηση, με διπλή τυφλή μελέτη και πολλές άλλες μεθόδους θα ανακαλύψουν την εγκυρότητα, μέσα από στατιστικές μελέτες της υποτιθέμενης εργασίας. Στόχος πάντα η **παράταση της ζωής**, πάση θυσία είπαμε. Έτσι από στατιστικές (μερικές φορές) σοφιστείες φτάνει στα επιθυμητά αποτελέσματα, ξεχνώντας ότι μερικοί ασθενείς ζουν παρά τις «θανατερές» προβλέψεις (θέληση) των γιατρών και ακόμη ότι μερικοί ασθενείς πεθαίνουν παρά τη «θέληση» των γιατρών να τους κάνουν καλά! Να σημειώσω εδώ ότι η στατιστική δείχνει απλά μια τάση, η οποία όμως έχει την τάση να γίνεται πίστη, η οποία με τη σειρά της έχει την τάση να γίνει αλήθεια, κάτι που είναι οφθαλμοφανές ψέμα.

Η ιατρική θα πρέπει να αρχίσει να αναρωτιέται γιατί πέφτει έξω κάποιες φορές στις προβλέψεις της. Και να αφήσει κατά μέρους τις δικαιολογίες περί του «τον λόγο έχει τώρα ο Θεός». Γιατί ο Θεός δεν είναι για να βγάξει τα κάστανα από τη φωτιά. Έχει πιο σοβαρές δουλειές να κάνει!

Στις περιπτώσεις που οι ιατροί σηκώνουν τα χέρια ψηλά, οι ασθενείς στρέφουν το ενδιαφέρον τους ψηλά στον Θεό, στη μεταφυσική, αφού η «υψηλή» επιστήμη δεν μπόρεσε να δώσει λύσεις. Ένας φαύλος κύκλος αλήθειας, ψέματος, αισθητού, πραγματικού. Σωτήριες λύσεις δύσκολα δίνονται, αν δεν διευκρινιστεί πρώτα τι είναι ο ιατρός. Είναι άνθρωπος; Είναι θεός; Ιδού δύο συλλογισμοί:

α) Αν είναι άνθρωπος, είναι υποκείμενο, το οποίο υπόκειται στον υποκειμενισμό, δηλαδή στο υποκειμενικό λάθος, άρα στο ψέμα. Άρα **δεν είναι Θεός**, αφού Θεός είναι Αλήθεια, σύμφωνα με τον χριστιανισμό. Και αφού ο ιατρός κάνει λάθος προσπαθώντας με κάθε μέσο να σώσει τους ασθενείς σώνει και καλά από κάτι κακό, έτσι και ο θάνατος είναι ψέμα! Και κακώς νοείται ως άρνηση, δυστυχία. Αλλά τότε πρέπει να αναθεωρήσουμε πολλές σκέψεις περί θανάτου και ξεφεύγουμε από το θέμα. Ας επιστρέψουμε στη δεύτερη περίπτωση.

β) Αν είναι Θεός, (δηλαδή η πρωταρχική ουσία, το ιδεατό, η αλήθεια) γιατί δεν απαντά με σαφήνεια και ευκρίνεια στα ερωτήματα της ζωής και του θανάτου; Άρα **δεν είναι Θεός ξανά!!** Κι αυτό συμβαίνει, γιατί δεν απαλλάσσει, ούτε απαλλάσσεται από τα βάνουσα ερωτήματα του θανάτου. Επομένως **είναι θνητός**, επειδή ο υποκειμενισμός παραμονεύει σε κάθε βήμα και ο κίνδυνος πλάνης πλανάται πάνω από τη θνητότητά του.

4ο μέρος

Θα επιστρέψω τώρα στους δασκάλους και το

«ευ ζην». Η παιδεία ως παράγων αναζήτησης της αλήθειας μας καλεί να απαντήσουμε πρώτοι, οι ιατροί, στο ερώτημα του θανάτου, πριν από οποιονδήποτε άλλον. Πρέπει δηλαδή να είμαστε δάσκαλοι, παιδαγωγοί και γιατροί ταυτόχρονα. Να σημειώσω ότι ο θάνατος (σε αντίθεση με το «φαίνεται» στην αρχή του κειμένου) έχει μεγαλύτερη συναισθηματική φόρτιση από τη γένεση σαν κοινωνικό γεγονός και εγείρει πιο πολλά ερωτήματα. Και επιστρέφοντας στην παιδεία, θα σημειώνα ανατρεπτικά ότι είναι μια σταδιακή προετοιμασία του θανάτου μας και εν συνεχεία του θανάτου των άλλων. Ακούγεται τραγικό, όσο τραγική είναι η παύση μιας καρδιάς. Όσο είδαν μια τέτοια παύση μπροστά στα μάτια τους, μάλλον δεν το βλέπουν και τόσο τραγικό. Γι' αυτούς που το ένιωσαν δεν μπορώ να απαντήσω σήμερα!!

Από το ιατρικό σφάλμα ως τη την ιατρική θεοποίηση, μεσάζοντα θα έχριζα την παιδεία. Το παίδεμα της θνητότητάς μας με ένα πιο φιλοσοφικό εύρος είναι ο στόχος και εκεί θα έστρεφα το ενδιαφέρον. Οι χημειοθεραπείες παρατείνουν πιθανά την πλάνη για ζωή, ενώ το μέλλον είναι βέβαιο, αφού μας περιμένει σίγουρα ο θάνατος. Ούτως ή άλλως την πρόβλεψη, τη σιγουριά, την ασφάλεια, την επανάληψη δεν ψάχνουμε; Εξού και οι επιτήδαιοι μάντιες, χαρτορίχτρες, καφετζούδες, αστρολόγοι κ.λπ. που καπηλεύονται την ανάγκη για πρόβλεψη του μέλλοντος και κερδοσκοπούν πάνω στη συναισθηματική ανωριμότητα του φοβισμένου ατόμου. Ας χαρούμε τότε τον προβλεπόμενο σίγουρο θάνατο που έρχεται ζώντας τη ζωή!! Θα πει κάποιος: «να ζω χωρίς την ελπίδα, έστω ενός άλλου κόσμου» (ΘΕΟΛΟΓΙΑ); Ο άλλος θα έλεγε: «δεν ελπίζω, δεν ανήκω στο μέλλον» (ΚΑΜΥ). Εγώ θα συμπλήρωνα: ανήκω στο γήινο παρόν της ζωής.

Τελειώνοντας να πω ότι η ιατρική φτάνει σιγά-σιγά στα όριά της με την κλασική μορφή που γνωρίζουμε σήμερα. Η επανάσταση είναι μάλλον γονιδιακή και το μέλλον κλίνει προς τα κει, δημιουργώντας νέα ερωτήματα, ηθικά, κοινωνικά κ.λπ. Η τωρινή κατάσταση θα διαιωνίζεται για κάμποσο καιρό, για ένα λόγο που δεν θα μας αφήνει να δούμε τα πράγματα, όπως είναι. Είναι η ανάγκη του ανθρώπου για δύναμη. Και τι εννοώ; Επειδή δεν έχει τη δύναμη να αντιμετωπίσει ως ίσο προς ίσο τον εαυτό του και να αποδεχτεί μια και καλή τη θνητότητα, ψάχνει διακαώς και συνεχώς για εξωτερικά στηρίγματα. Το πιο εύκαιρο που του βρίσκεται είναι το χρήμα. Και για κάμποσο ακόμα θα πουλάει ελπίδα κερδίζοντας χρήμα, γιατί είναι ζήτημα ζωής και θανάτου η μταιοδοξία του.

Ευτυχώς υπάρχουν και κάποιοι αμετανόητοι θνητοί-γιατροί.